

РЕДЖІО-ПІДХІД ДО НАВЧАННЯ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

Сторож В. В.

*кандидат педагогічних наук,
старший викладач кафедри сімейної та спеціальної педагогіки і психології
Південноукраїнський національний педагогічний університет
імені К. Д. Ушинського
вул. Старопортофранківська, 26, Одеса, Україна
orcid.org/0000-0001-9502-8716
storozhviktoriya@gmail.com*

Ключові слова: дошкільний вік, творчість, розвиток, батьківський клуб, Реджіо-педагогіка, Реджіо-підхід, проєкт, проєктна діяльність.

У статті розглянуто досвід упровадження Реджіо-підходу в умовах дошкільного закладу та правила, які виділив Лоріс Малагуцці. Проаналізовано основні принципи Реджіо-педагогіки та виділено основні завдання. Визначено головну ідею, яка лежить в основі Реджіо-підходу, та основну концепцію навколишнього середовища в Реджіо-підході. Ознайомлено з основними положеннями методики Реджіо-Емілія. Запропоновано навчальні проєкти для дітей та батьків «Реджіо-клуб для батьків» та онлайн-марафон Reggio-doma. Досліджено питання створення освітнього простору в закладі дошкільної освіти. Доведено актуальність своєчасного перетворення та збагачення освітнього простору та середовища дошкільників із використанням інноваційних підходів. Запропоновано технологію Реджіо-підходу, яку реалізовано в країнах Євросоюзу і яка є актуальною для освітнього простору дітей дошкільного віку. Сучасна модернізація дошкільної освіти має на меті впровадження нових підходів до організації освітнього процесу в закладах дошкільної освіти, особливо там, де є розвивальне спрямування. Зроблено висновки та пропозиції щодо виконаної роботи, що пов'язані з необхідністю дослідження проблеми, розробленням системи із запровадження ідей Реджіо-підходу в заклад дошкільного віку. Наведено шляхи ознайомлення вихователів закладів дошкільної освіти з провідними положеннями педагогіки Реджіо-Емілія та використання технології Реджіо-підходу. Ключовим питанням для закладів дошкільної освіти є надання можливості дітям вільно досліджувати навколишній світ, бути у безпеці і добробуті, активній залученості до діяльності, яка відбувається впродовж дня. Ключова роль вихователів – сприяти розвитку дитини у середовищі, яке створюється педагогами і відповідає вимогам високої якості освітньої послуги.

REGIO-APPROACH IN TEACHING PRESCHOOL CHILDREN

Storozh V. V.

*Candidate of Pedagogical Sciences,
Senior Lecturer at the Department of Family and Special Pedagogy and Psychology
South Ukrainian National Pedagogical University
named after K. D. Ushynsky
Staroportofrankivska str., 26, Odessa, Ukraine
orcid.org/0000-0001-9502-8716
storozhviktoriya@gmail.com*

Key words: *preschool age, creativity, development, parent club, Reggio pedagogy, Regio approach, project, project activity.*

The article considers the experience of implementing the Reggio approach in the preschool environment and the rules identified by Loris Malaguzzi. The basic principles of Regio-pedagogy are analyzed, and the main tasks are highlighted. The main idea underlying the Reggio approach and the basic concept of the environment in the Reggio approach are identified. Acquainted with the main provisions of the method of Reggio Emilia. Educational projects for children and parents “Regio Club for Parents” and online marathon “Reggio-doma” are offered. The issue of creating an educational space in a preschool institution has been studied. The urgency of timely transformation and enrichment of educational space and environment of preschoolers with the use of innovative approaches is proved. The Reggio approach technology, which is implemented in the European Union and is relevant for the educational space of preschool children, is proposed. Modern modernization of preschool education aims to introduce new approaches to the organization of the educational process in preschool education, especially where there is a development direction. Conclusions and suggestions on the work done, related to the need to study the problem, the development of a system for implementing the ideas of Reggio-approach in preschool. There are ways to acquaint educators of preschool education institutions with the leading positions of Reggio Emilia pedagogy and the use of Reggio approach technology. The key issue for preschool institutions is to enable children to freely explore the world around them, to be safe and well-being, to be actively involved in activities that take place during the day. The key role of educators is to promote the development of the child in an environment created by teachers and meets the requirements of high-quality educational services.

Постановка проблеми. У сучасному українському суспільстві у цілому і в педагогічному співтоваристві зокрема загострився інтерес до питань, пов'язаних із загальним розвитком людини, до дитинства як значущого і самоцінного періоду життя, освітнього середовища як чинника, від якого багато в чому залежить доля кожної дитини і країни, відбувається осмислення соціальними групами та окремими громадянами власних специфічних інтересів у сфері освіти.

Наукові концепції, пов'язані з реалізацією розвивального потенціалу освітнього середовища, затребувані сучасними закладами дошкільної освіти. Формування нового освітнього середовища будується на принципово новій основі – багатовимірному розумінні життя – і супроводжу-

ється створенням і вдосконаленням різноманітних новітніх технологій.

Reggio Emilia – це не теорія виховання, не методика і не модель, яку можна легко перенести в будь-який садочок. Це скоріше досвід іншого ставлення до дитинства й виховання дітей, яким сьогодні діляться з вихователями та вчителями з інших країн. У Реджіо-педагогіці немає сталих розкладів і фіксованого режиму. Спонтанність – один із прийомів організації розвивального навчання. Ми йдемо за цікавістю, готовністю дитини, яка від народження талановита і унікальна. Дитина – особистість, що заслуговує на повагу й увагу, народжується з жагою до пізнання світу.

Реджіо-підхід – це системна методика, яка торкається всіх сфер розвитку дитини. Даний підхід наділяє дитину такою свободою та вибором, які

не завжди може надати будь-яка інша методика. Реджіо-педагогіка дає змогу дитині виявити її допитливість, розвиває творчий підхід до будь-якої діяльності, критичне мислення, саморегуляцію, уміння працювати в команді, поважати чужу позицію та багато іншого. З усіх методик, що використовуються сьогодні, Реджіо-підхід є найбільш оптимальним для розвитку сучасної дитини.

Реджіо-педагогіка бере свою назву від містечка Реджіо-Емілія на півночі Італії. Саме там після Другої світової війни відкрилися дитячі садки з новим підходом для дітей від трьох до шести років. Дану методика розробив психолог Лоріс Малагуцці, яка увібрала в себе ідеї найзнаменитіших психологів та педагогів на той час: Дж. Дьюї, Ж. Піаже, Л. С. Виготського, Д. Брунера, М. Монтессорі та ін. Таким чином, Малагуцці спробував у своєму підході сконцентрувати весь світовий і найпрогресивніший на той час досвід [3].

Реджіо-підхід використовується у світовій практиці на одному рівні з Вальдорфською школою та школою Монтессорі. Педагогіка Реджіо-Емілія на нині вважається однією з найперспективніших методик розвитку. Вона використовується у муніципальних садках Італії, Німеччини та інших країн Європи, а також у приватних дитячих садках США та Канади [4].

Проблему створення розвивального середовища в закладі дошкільної освіти у різних аспектах відображено в наукових працях педагогів минулого та сучасності. Для нашого дослідження актуальними є ідеї щодо розвитку дітей дошкільного віку (Я. Коменський, І. Песталоцці, К. Ушинський, С. Русова, В. Сухомлинський та ін.), особистісно-орієнтованого навчання й виховання (Ш. Амонашвілі, І. Бех та ін.).

Мета статті – висвітлення особливостей упровадження Реджіо-підходу до навчання дітей дошкільного віку та теоретичне обґрунтування можливостей запровадження в практику роботи закладів дошкільної освіти.

Виклад основного матеріалу. В основі Реджіо-підходу лежать шість правил, які виділив Лоріс Малагуцці: поважати дитину і дивитися їй у вічі; пояснити правила та поставити питання; не «неправильно», а «по-іншому»; пропонувати вибір і не квапити; навчатися у будь-якій ситуації; фантазування важливіше, ніж читання.

Феномен педагогіки Малагуцці – у відсутності якихось спеціальних програм та методик. Італієць акцентує увагу на природних можливостях та задатках кожної дитини. Він переконаний, що діти приходять у світ поліглотами, цілісними особистостями. Завдання дорослих – розкрити потенціал, показати дорогу до самовираження. У кожній дитини свій шлях, зручний і зрозумілий тільки йому, єдиної дороги немає.

На думку Лоріса Малагуцці, проєкт – це історія. Тема має бути рідною, зрозумілою дітям і водночас приховувати можливість чогось нового, захоплюючого. Він радив вибирати надихаючу тему, щоб дитячий інтерес не згасав, а також заздалегідь визначати «пункт призначення» проєкту, зразкову кінцеву мету. Такий підхід робить проєкт живою пригодою, а не просто формою організації навчання [3].

Проєкти допомагають дітям використовувати знання, ідеї, навички тоді, коли у дитини у цьому справді виникає потреба. Дитина може навчитися: аргументувати свою позицію, опонувати думку співрозмовників, ставити проблему чи завдання, знаходити шляхи вирішення, планувати, прогнозувати, аналізувати, самостійно працювати з інформацією та джерелами, бути відповідальним партнером, поважати думку співрозмовника, бути керівником чи виконавцем, займати творчу позицію.

Основною метою навчання дітей дошкільного віку є організація відкритого освітнього простору, що розвиває основу принципів Реджіо-педагогіки.

На основі вищезазначеного виділимо основні завдання: розробити модель ефективного розвиваючого предметно-просторового середовища відповідно до ідей Реджіо-педагогіки; сприяти індивідуалізації освітнього процесу для кожної дитини в рамках реалізації проєктної діяльності; підвищити професійні компетенції педагогів щодо організації освітнього процесу на основі Реджіо-педагогіки; організувати ефективну взаємодію з батьками вихованців із метою підвищення їхньої психолого-педагогічної культури з питань розвитку дітей на основі ідей Реджіо-педагогіки.

Одна з головних ідей, яка лежить в основі підходу – діти самі вибирають те, чим їм подобається займатися. Вони беруться за проєкти, теми яких самі придумали в іграх і розмовах. Дорослі виступають тут у ролі помічників, щоб малюки найбільш повно змогли реалізувати задумане. Для творчості без кордонів у дитячих Реджіо-садках особливим чином організований простір, у якому діти проводять більшу частину дня. Простір поділений на різні зони – від відокремлених куточків, де діти можуть відгородитися від колективу, до великих залів, де проходять масштабні заходи. Окрім цього, тут розташовуються чарівні кімнати казок, костюмерні, творчі майстерні. Діти повинні відчувати себе в дитячому саду так само затишно, як удома. Вихователі спостерігають за дітьми і намагаються втручатися в їхні розмови лише за необхідності.

Основна концепція навколишнього середовища в Реджіо-підході полягає у тому, що простір має привертати увагу дітей до дослідження та творчості, викликати інтерес до навчання та

мотивувати, давати дітям свободу дій, пропонувати вибір. Тому Реджіо-методика прописує такі установки:

1. Освітнє середовище має бути корисним і навчальним, тактильна значимість простору. Для обробки пропонуються натуральні матеріали та різні фактури і поверхні, які дитина може розглядати, чіпати, вивчати.

2. За методикою Реджіо-Емілія для освітніх процесів використовуються всілякі засоби. Кожен куточок та кожна поверхня приміщення повинні мати практичне значення.

3. Простір не повинен обмежувати дітей у пізнанні та навчанні, тому кімнати та інші приміщення повинні трансформуватися під різні навчальні процеси та рівень активності.

4. Доступність та поле для самостійності. Усі матеріали для занять та ігор повинні знаходитися у відкритому доступі та розташовуватися так, щоб дитина в будь-який час могла скористатися тим чи іншим інструментом для навчання.

5. Простір має викликати інтерес до навчання та мотивувати. Розвиваюче та навчальне середовище може виходити за межі навчальної кімнати або навіть розвиватися за межами будівлі, на вулиці.

Окрім перерахованих вище загальних принципів організації освітнього простору, автор методики виділяє функціональні зони, необхідні для організації якісного та захоплюючого освітнього процесу. Такі зони можуть об'єднуватися всередині одного кабінету або наповнювати суспільні простори у закладі дошкільної освіти. Вивчивши матеріал концепції Реджіо-середовища, можна виділити такі зони:

– дослідницька зона, де діти, використовуючи необхідне обладнання, можуть ставити експерименти та досліди. Така зона особливо приваблива для дітей, оскільки пропонує нестандартний підхід до навчання, а отже, викликає у дитини інтерес;

– творча майстерня – така зона містить у собі різноманітність інструментів для самовираження: музичні класи, мистецькі студії, столярні майстерні;

– функціональні стіни – це важлива деталь освітнього простору у садочках Реджіо-Емілія. Важливо, щоб дитина бачила результат своєї творчості та зростання розвитку власних здібностей;

– місце для діалогу – йдеться про громадські простори: форуми, театри та лекторії;

– зона ігор та постановок, театр та рольові ігри – невід'ємна частина освітньої Реджіо-концепції. Завдяки цим процесам діти проходять соціальну адаптацію, вибудовують свою модель поведінки у суспільстві, відпрацьовують у грі побутові ситуації з життя, навчаються спілкуватися один з одним і діяти в найрізніших ситуаціях.

З основних положень методики Реджіо-Емілія можна сформулювати що Реджіо-підхід буде позитивно впливати на дітей, викликати у них інтерес до навчання та сприяти розвитку креативного та нестандартного мислення. Виконання звичних дій не так, як це робилося завжди. Справді, дуже цікаво щось звичне зробити по-новому. Однозначно діти отримають нові відчуття, емоції, а отже, більше для себе візьмуть, адже ми запам'ятовуємо те, що проживаємо.

Так, у концепції Реджіо-садочків середовище є «третім вихователем» (перший і другий – батьки та педагоги). У садочках стіни використовуються не для інформації для вивчення, а це історія діяльності дітей. Вона в групі в кожному осередку – своя, на кухні, у всіх приміщеннях [1].

У закладі дошкільної освіти можливо реалізувати довгострокові дитячі проекти, у яких активну участь беруть батьки не просто як спостерігачі під час підведення підсумків, а як активні учасники проектів, які створюють своє середовище своїм дітям. Але для того щоб Реджіо-підхід спрацював, необхідне навчання батьків основам Реджіо-педагогіки. Потрібно створити «Реджіо-клуб для батьків», де батькам буде надано можливість навчитися спілкуватися зі своєю дитиною відповідно до прийнятої концепції виховання у дитячому садку.

Розглянемо докладніше, наприклад, проект «Морський світ». Провокацією дитячого проекту може бути дитяча книга про мешканців морського світу, з якою потрібно ознайомити дітей. Дуже важливо, щоб у дітей з'явився інтерес, цікавість, яка стимулюється педагогом за допомогою інформації, яка подана дітям яскраво, цікаво і ніби не повністю розкрита, пробуджуючи допитливість, бажання знайти ще інформацію, а особливе відкрите безоцінне середовище стимулює бажання поділитися знайденим матеріалом з іншими. Діти разом із вихователем подивилися та обговорили книгу про морських мешканців. Результатом буде на наступний день розповідь дітей про морських жителів, цікава інформація має викликати відгук у інших дітей.

Провокація педагога спрацює, якщо ввечері діти розповідатимуть батькам про книгу морських жителів, і було б доречно, щоб батьки організували перегляд фільму про морських жителів. Так розпочинається розвиток проекту «Морський світ». Кожна дитина зробить свій внесок у цей проект. Діти можуть малювати акваріум із морськими мешканцями, вирізати з паперу, ліпити, малювати, оформити маленьку книжку, дивитися настільний театр про рибок та акул. Підсумок – захист проектів, виставка робіт, книжок. Рефлексія з батьками в рамках «Реджіо-клуб для батьків» покаже їхню зацікавленість та як вони спрямо-

ували дитину в рамках проекту, але не робили за нею. Проект закінчиться, але інтерес до теми, природно, не зникне, тому вихователь та психолог можуть поділитися методичними знахідками, як розширювати знання дітей далі.

Більшість дітей цікавить тема свійських тварин. Спілкування вихователя з дітьми на тему «Домашні тварини» дітям дуже цікаве. Наприклад, тема кішок може об'єднати дітей, педагогів та батьків у великий проект під назвою «Планета котиків». Спочатку необхідно запропонувати дітям принести з дому улюблені іграшки-кішки та з ними гратися. Потім включити розмальовки, штрихування з кішками, оригамі кішок із паперу, ліплення з пластиліну, читання розповіді, розвиваючі зошити із завданнями від кошенят. Залучили батьків до проекту «Планета котиків». Проект ще розшириться, якщо батькам запропонувати оформити альбоми про котиків, зробити люльки, організувати захід та захист проектів «Моя улюблена кішка». Проект може продовжуватися на протязі місяця.

Також можливо запропонувати цікавий онлайн-марафон Reggio-doma для дітей від трьох до шести років, де будуть представлені авторські відеозавдання; експерт пояснює, спрямовує, проводить аналіз, дає рекомендації для подальшої роботи з дитиною, уся робота може проходити у закритій WhatsApp-групі, а також можливо використовувати ІКТ. Звіт з онлайн-марафону фото та відео становитиме сімейний архів. За підсумками марафону батьки мають навчитися вибудовувати спільне дозвілля у вихідні дні та під час канікул.

Однією з актуальних тем можна назвати залежність дітей від гаджетів, і у зв'язку із цим

психолог, педагоги дитячого садка можуть організувати навчальний онлайн-марафон для батьків «Як відволікти дитину від гаджета?». Матеріал представити у доступній формі у вигляді відео-записів, прямих ефірів та онлайн-консультацій.

Проекти можуть бути тривалими у часовому проміжку, а також короткочасними (одноденні, тижневі). Усі спостереження вихователів фіксуються, фотографуються та наприкінці кожного місяці оформляються як фотозвіти.

Отже, спільна організація індивідуального та групового партнерства з дітьми – це синтез організованого навчання і саморегульованого навчання, у ході яких вільно сприйнята з різних джерел інформація набуває статусу суб'єктного знання, а технологія Реджіо-підходу допоможе у вирішенні завдань дошкільної освіти.

Висновки та перспективи подальших розробок у цьому напрямку. Таким чином, включення технології Реджіо-підходу в освітній процес закладу дошкільної освіти, облік інтересів та запитів дітей, включення батьків до дитячих проектів зроблять цікавим та насиченим життєдіяльність дітей. Саме з упровадженням цієї технології педагоги можуть стати вільними в діяльності, активно використовувати свій потенціал, творчість за допомогою створення розвиваючого середовища для розроблення та реалізації дитячих проектів. Більше можливості для імпровізованих концертів, дитячих авторських виступів та дитячо-дорослих проектів. Організація батьківського клубу допоможе підвищенню психолого-педагогічної компетентності батьків та гармонізації дитячо-батьківських відносин. Батьки будуть зацікавлені в нових проектах, тому що вони сприяють тісній взаємодії з дітьми.

ЛІТЕРАТУРА

1. Крутій К. Л. Стіни, які говорять, або Своєчасне перетворення освітнього простору закладу дошкільної освіти. URL: <http://ukrdeti.com/tehnologiya-stini-yaki-govoryat-abosvoyechasne-peretvorennya-osvitnogo-prostoru-doshkilnogo-navchalnogo-zakladu/>
2. Педагогічна система дошкільної освіти Реджіо-Емілія. URL: <https://solnysh.ru/uk/rody/pedagogicheskaya-sistema-doshkolnogo-obrazovaniya-redzhio-emiliya.html> (дата звернення: 15.04.2022).
3. Реджіо-педагогіка дома. URL: <http://reggiofamily.com/reggio/osnovy.html> (дата звернення: 25.04.2022).
4. Реджіо-садок (Реджіо-садочки) – основні ідеї. URL: <https://dity.in.ua/statti/vibir-sadochku/redzhio-sadok-redzhio-sadochki-osnovni-idei> (дата звернення: 20.04.2022).
5. Реджіо-підхід. URL: <https://vseosvita.ua/user/id1006666/blog/redzhio-pidkhid-41769.html> (дата звернення: 12.04.2022).
6. Why Reggio Emilia Education Works. URL: <https://spielgaben.com/why-reggio-emilia-education-works/> (дата звернення: 15.04.2022).

REFERENCES

1. Krutii, K. L. Stiny, yaki hovoriat, abo svoiechasne peretvorennia osvithnoho prostoru zakladu doshkilnoi osvity. [Speaking walls, or timely transformation of the educational space of preschool education]. URL: <http://ukrdeti.com/tehnologiya-stini-yaki-govoryat-abosvoyechasne-peretvorennya-osvitnogo-prostoru-doshkilnogo-navchalnogo-zakladu/> (in Ukrainian).

2. Pedagogichna systema doshkilnoi osvity Redzhio Emiliia. [Reggio Emiliias pedagogical system of preschool education]. URL: <https://solnysh.ru/uk/rody/pedagogicheskaya-sistema-doshkolnogo-obrazovaniya-redzhio-emiliya.html> (data zvernennia: 15.04.2022) (in Ukrainian).
3. Redzhyo pedahohyka doma. [Reggio pedagogy at home]. URL: <http://reggionfamily.com/reggio/osnovy.html> (data zvernennia: 25.04.2022) (in Ukrainian).
4. Redzhio-sadok (Redzhio sadochky) – osnovni idei. [Reggio garden (Reggio garden) – the main ideas]. URL: <https://dity.in.ua/statti/vibir-sadochku/redzhio-sadok-redzhio-sadochki-osnovni-idei> (data zvernennia: 20.04.2022) (in Ukrainian).
5. Redzhio pidkhd. [Reggio approach]. URL: <https://vseosvita.ua/user/id1006666/blog/redzhio-pidkhd-41769.html> (data zvernennia: 12.04.2022) (in Ukrainian).
6. Why Reggio Emilia Education Works. [Eyelashes Regio Emilia Education Works]. URL: <https://spielgaben.com/why-reggio-emilia-education-works/> (data zvernennia: 15.04.2022) (in Ukrainian).